

КРИЗА КРИЗОЮ, А НАУКА ЙДЕ ВПЕРЕД

ЯГОЛЬНИКО.Г.

Іванівська дослідно-селекційна станція (Сумська область) стала місцем проведення виїзного розширеного засідання Вченої ради Інституту цукрових буряків. З доповіддю про хід виконання Перспективного плану науково-дослідних робіт ІЦБ на 2006-2010 рр. і Тематичного плану Інституту на 2009 р. виступив заступник директора інституту з наукової роботи О.О. Іващенко. У процесі її обговорення учасники засідання констатували: попри негативні фактори (фінансова криза, різке скорочення посівів цукрових буряків, тощо) ІЦБ успішно працює згідно з планами НДР.

Головним напрямом селекційної роботи було створення одонасінних гібридів цукрових буряків на ЦЧС основі. Для формування батьківських компонентів у селекційних розсадниках вивчалися 399 номерів, у тому числі 31 закріплювач стерильності (О-типу), 134 номери з ЦЧС, 228 номерів багаторосткових запилювачів. У розсадниках розмноження було висіяно 1794 номери, серед яких 922 - материнської (ЧС) форми та 606 номерів чоловічого компоненту. У системі попереднього та основного станційного сорто-випробування вивчалася продуктивність 1516 номерів селекційних матеріалів, у тому числі 810 гібридних комбінацій. Для відтворення їх компонентів та одержання насіння нових гібридів використано 441 ізольований клумбу, 60 великих ізольаторних кабін, 86 групових та 1786 малих (парних) ізольаторів. Відтак, створено 1770 нових експериментальних гібридів з матеріалами одонасінної форми з ЦЧС.

В екологічному сорто-випробуванні вивчалися 432 нових гібриди. 5 із них на ЦЧС основі заявлено до держсортостру сортів занесено сорт кормових буряків, стійкий до ризоманії Різоній, новий гібрид цукрових буряків Прометей, а з 2009 р. - Хорол, Рамзес, Приз, Резидент. Ще занесено сорти: озимої пшениці (Царівна), проса (Олітан), вики ярої (Євгена), а 2 нових сорти озимої пшениці і 2 - проса передано до держсортостру випробування. Насіння 22 зразків цукрових буряків, 8 - кормових буряків, 2 - диких видів буряків - до Національного сховища генетичних ресурсів рослин.

Одержано вихідні дані для створення синтетичних популяцій тетрап-

лоїдів цукрових буряків з високими параметрами бівалентної кон'югації хромосом-гомолігів у мейозі, ступеня пліодності й пилкоутворюючої здатності.

Здійснено гібридизацію цукрових буряків з дикими формами (мангольдом) та розмноження нащадків бекросів цукрових буряків, добір міжвидових гібридів з параметрами підвищеної фотосинтетичної активності та кращим розподілом цукрів у коренеплодах.

Підготовлено проект методичних рекомендацій з отримання гомозиготних ліній цукрових буряків із незапліднених насінневих зачатків. Розмножено цінні гібридні комбінації цукрових і кормових буряків для створення гібридів, стійких до ризоманії. Апробовано метод оцінки гібридів цукрових буряків за стійкістю до церкоспорозу, створено вихідні дані для створення стійких до церкоспорозу селекційних матеріалів.

Отримано експериментальні дані з розробки теоретичних основ підвищення ефективності системи удобрення буряків, змін фізико-хімічних показників ґрунту під дією нейтралізуючої здатності вапнякових матеріалів, впливу композицій мікроелементів, синтезованих на хелатній основі, при використанні для обробки насіння та позакореневого живлення цукрових буряків, а також із розроблення альтернативної технології обробки ґрунту в ланках зерно-бурякових сівозмін та вихідні дані для розроблення способів оптимізації пестицидного навантаження й інтегрованого захисту буряків у різних зонах бурякосіяння від шкідливих організмів.

Визначено параметри процесів формування структури забур'янення сільськогосподарських культур і кореляційні зв'язки їх з попередниками, системами обробки ґрунту, удобрення та хімічного контролювання бур'янів.

Розроблено також моделі високопродуктивних короткоротаційних сівозмін для господарств усіх форм власності, способи біологізації сівозмін з використанням пожнивних решток, а також 30 проектів національних стандартів з питань біотехнології, насінництва цукрових і кормових буряків, фізіології, агробіології.

Проведено енергетичну оцінку сівозмін з довгою й короткою ротацією залежно від системи удобрення й чергування культур і перевірено ефективність нових та вдосконалених технологічних елементів виробництва цукрових буряків у виробничих умовах.

Удосконалено способи використання мікробіологічних препаратів при вирощуванні сільськогосподарських культур і елементи технології виробництва цукрових буряків та їхнього насіння.

У зв'язку зі структурними змінами на світовому ринку цукру та світовою фінансовою кризою, відпрацьовано пропозиції щодо функціонування ринку цукру в Україні в 2008-2009 МР та рекомендації щодо мінімізації витрат на вирощування цукрових буряків в умовах економічно-фінансової кризи.

Ще одна новація: у поточному році на ДСС закладено польові дослідні відповідно до тематичного плану ІЦБ на 2009 рік, у всіх наукових установах і дослідних господарствах (за винятком ДГ ім. 9 січня) вперше проводяться демонстраційні дослідні.

Нині в інноваційному портфелі Інституту цукрових буряків є 98 позицій та 8 інноваційних бізнес-проектів на загальну суму 120 млн. грн., які включені до загальної моделі інноваційного провайдингу в мережі ІЦБ, УААН.

Втім, Вчена рада не обійшла увагою й невирішених питань, зокрема, щодо акредитації наукових підрозділів в ІЦБ та мережі його наукових установ, видання книги з методики досліджень з цукровими буряками, впровадження власних наукових розробок (інтенсивна технологія вирощування цукрових буряків, сучасні високопродуктивні сорти і гібриди сільгоспкультур), техноформування деяких завершених наукових розробок, закладання демонстраційних дослідів. Конкретно критикувалися ДПДГ «Саливонківський», «Правдинський» (за порушення методики закладання демонстраційних дослідів), Ялтушківська і Уладівська ДСС (за недоліки в господарсько-фінансовій діяльності).

Із обговорених питань прийнято розгорнуту постанову. При цьому (у зв'язку з різким скороченням площ посіву цукрових буряків в Україні та з метою диверсифікації досліджень) усім науковим підрозділам рекомендовано включитися в розробку НТП «Біосировина»; ухвалено створити виставковий полігон селекційно-генетичних і технологічних розробок наукових установ УААН на базі ДП «Дослідне господарство «Саливонківське» ІЦБ та забезпечити його необхідними ресурсами для функціонування у 2010 році.

(Фото на стор. 1 обкладинки І.Л. Шевченка, ст. наук. співр. ІЦБ)